

בג"ץ 1591/18 פלונית נ' שרת המשפטים (16.9.2020)

תקציר

פסק הדין ניתן בעתירה לבג"ץ שהגישה אשה צעירה אשר בעת שהייתה קטינה הושאה על-ידי הוריה פעמיים לגברים מבוגרים ממנה, בניגוד לרצונה. במהלך נישואיה הראשונים ניסתה לשלוח יד בנפשה מספר פעמים. כליל הכלולות של הנישואין השניים בן זוגה כפה עצמו עליה, ולמחרת היום היא רצחה אותו. בשלב זה, העותרת הורשעה ברצח ואף ריצתה עונש מאסר בפועל, שקוצר לאחר שקיבלה חנינה. העתירה נסבה על דחיית דרישתה של העותרת להכיר בה כקורבן סחר בבני אדם.

בית המשפט העליון (השופטת ד' ברק-ארז, בהסכמת השופטים מ' מזוז ו-י' וילנר) קיבל את העתירה באופן חלקי במובן זה שקבע כי על הרשויות לחזור ולבדוק את הבקשה על בסיס תשתית עובדתית מלאה יותר, ובכלל זה ריאיון אישי עם העותרת.

פסק הדין נדרש בהרחבה לתופעה הקשה של סחר בבני אדם, והוא סקר בהקשר זה את האמנות הבינלאומיות הרלוונטיות ואת הוראות חוק העונשין בנושא. פסק הדין הבהיר כי ההתמודדות עם סחר בבני אדם בישראל ובעולם היא רב-תחומית ומתנהלת הן במישור הפלילי והן במישור הרווחה והשיקום של הקורבנות עצמם.

במישור הכללי, בית המשפט הבהיר, כי עבירות סחר עשויות להתקיים גם בנסיבות שבהן נערך טקס נישואין, מבלי שזה עצמו "ילבין" את מה שהוא סחר באדם. ובלבד – כפי שציינה גם המדינה – ככל ששאר יסודותיה של העבירה מתקיימים. זאת, הגם שלפי החוק הישראלי נישואי כפייה אינם מגבשים לבדם את יסודותיה של עבירת הסחר. ביחס להליך הבחינה עצמו, נקבע כי לנוכח השפעתה של ההכרעה בבקשה להכרה על זכויותיהן של אוכלוסיות פגיעות, יש מקום לזהירות והקפדה בבחינת הראיות המינהליות. פסק הדין עמד על כך שישנה אי בהירות בנוגע להליך הבחינה ובכלל זה ביחס לסוגיות כדוגמת נטל הראיה הדרוש, החובה לקיים ראיון עם הטוען להכרה בו והתשתית העובדתית הרלוונטית. כן צוין כי היה מקום לקבוע שבעל התפקיד האמון על קבלת החלטות אלה יהיה בעל השכלה משפטית.

בעניין הנדון בית המשפט קבע כי העותרת נפלה קורבן למציאות חיים קשה כאשר מהלך חייה התנהל הרחק מעיניהן של רשויות המדינה עד לרגע שבו הפכה לאסירה. כן עמד בית המשפט על מספר קשיים בהליך הבחינה, ובהם העובדה שזו התמקדה בתיק החקירה של עבירת הרצח שביצעה העותרת ובעדויותיהם של הגורמים המעורבים שניתנו בהליך המשפטי עצמו, מבלי שבוצעה התאמה לנסיבותיו הייחודיות של המקרה, שבו הייתה חשיבות רבה דווקא לאירועים שהתרחשו קודם לכן. בית המשפט קבע כי מציאות זו מחייבת, למצער, המשך בירור לצורך בחינת הנסיבות שאפפו את האירועים שבעקבותיהם העותרת נחשפה לאלימות פיזית ומינית.